

Vänsterpress om Mellanöstern – slutet av mars 2017

Denna artikelsamling tar upp lite av varje: Klimatkrisens inverkan i Mellanöstern, Trumps politik i Mellanöstern, Turkiets roll och situationen i Syrien.

Tidigare artikelsamlingar om Mellanöstern under senaste halvåret (nyaste först): [Vänsterpress om Mellanöstern – mars 2017](#), [Vänsterpress om Mellanöstern – februari 2017](#), [Vänsterpress om Mellanöstern – december 2016](#) och [Vänsterpress om Aleppos fall – december 2016](#)

Martin Fahlgren 24/3 2017

Innehåll

Arbetaren	1
<i>Delar av Mellanöstern riskerar bli obeboeliga</i>	<i>1</i>
Fria Tidningar	2
<i>Trump bör hålla sig utanför kriget utan vinnare</i>	<i>2</i>
Internationalen	5
<i>Det finns fortfarande hopp i mörkret.</i>	<i>5</i>
Ny tid	8
<i>Har Turkiet stött Islamiska Staten?</i>	<i>8</i>

Arbetaren

Delar av Mellanöstern riskerar bli obeboeliga

Baher Kamal, IPS

Arbetaren 17/3 2017

Brist på vatten och stigande temperaturer utgör ett framtida hot för människors möjligheter att bo i delar av Mellanöstern och Nordafrika. Tillgången på sötvatten i regionen har minskat med två tredjedelar under de senaste 40 åren.

Män skyddar sina ansikten under en sandstorm och värmebölja i Kairo medan de väntar på transport vid en motorväg. Vattentillgången per capita i Mellanöstern och Nordafrika är bara en tiondel så stor som genomsnittet i världen.

Den snabbt minskade tillgången på vatten i Mellanöstern och Nordafrika innebär inte bara ett hot mot dricksvattenförsörjningen för de nästan 400 miljoner människor som bor i regionens 22 länder. Även tillgången på vatten till jordbruk och matproduktion är hotad för den snabbt växande befolkningen.

Nya uppgifter från FN:s jordbruksorganisation, FAO, visar att vattentillgången per capita i Mellanöstern och Nordafrika bara är en tiondel så stor som genomsnittet i världen. De stigande temperaturerna kan dessutom förkorta odlingssäsongerna med 18 dagar. Framåt slutet av detta århundrade kan detta innebära att skördarna minskar med mellan 27 och 55 procent.

Enligt FAO förväntas den redan stora vattenbristen dessutom att förvärras. Tillgången på sötvatten kan komma att minska med 50 procent fram till år 2050. Detta i en region där en mycket stor del av markerna ligger i torra eller halvtorra områden.

Med anledning av den allvarliga situationen efterlyste FAO:s chef Jose Graziano da Silva snabba åtgärder, i samband med att han besökte i Kairo i förra veckan.

– Tillgång på vatten är avgörande för livsmedelssäkerheten, människors hälsa och jordbruket, sade FAO-chefen och uppmanade till omgående och stora insatser för att hantera den

tilltagande vattenbristen.

De stigande havsnivåerna i Nilens delta, där Egyptens mest bördiga marker är belägna, innebär samtidigt ett stort hot mot regionens mest befolkade land. Stora jordbruksområden riskerar att gå förlorade på grund av försaltning.

– Konkurrensen om vatten mellan jordbruk, industrier och hushåll kommer bara att öka i framtiden, varnar Jose Graziano da Silva.

Redan tidigare har flera vetenskapliga studier pekat på de allvarliga effekter som klimatförändringarna kan få i Mellanöstern, i synnerhet runt Persiska viken. Enligt en tidigare studie gjord vid Massachusetts Institute of Technology, MIT, kan delar av området runt Persiska viken ”under detta århundrade” komma att drabbas av ”dödlig hetta på grund av klimatförändringar”.

I rapporten, som har titeln ”[Persiska viken riskerar dödlig hetta](#)”, visar forskarna vad som kan komma att ske om utsläppen av växthusgaser fortsätter – men också att minskade utsläpp skulle kunna hejda utvecklingen av dessa ”dödliga extremtemperaturer”.

Studien presenterades i tidskriften Nature Climate Change inför klimatmötet i Paris och har skrivits av Elfatih Eltahir, miljöprofessor vid MIT, i samarbete med Jeremy Pal Loyola vid Marymount-universitetet. Enligt forskarna leder förhållandena runt Persiska viken, med grunda vatten och starkt solljus, till att regionen riskerar att bli en ”regional krishärd” där klimatförändringarna i framtiden kan komma att kraftigt minska möjligheterna för människor att bo där.

Forskarna skriver att flera stora städer i regionen i perioder kan komma att bli så heta att det inte längre blir möjligt för människor att överleva där, inte ens i skuggan eller på platser med god ventilation.

Även FN:s klimatpanel, IPCC, varnar för att klimatet i framtiden kan bli ännu hetare och torrare i stora delar av Mellanöstern och Nordafrika. Världsbanken har slagit fast att högre temperaturer och minskad nederbörd kommer att öka antalet torkor, något som redan har börjat märkas i nordvästra Afrika.

Lästips

Martin Fahlgren: [Växthuseffekten och upproret i Syrien](#)

Andreas Malm: [Revolution inför klimatkatastrofen](#)

Fria Tidningar

Trump bör hålla sig utanför kriget utan vinnare

Patrick Cockburn

Fria Tidningar 20/3 2017

Trump-administrationens första antiterror-operation var ett fiasko, både för USA och de civila jemeniter som drabbades. Trump ser konflikten i Jemen som ett sätt att bekämpa Irans inflytande i regionen. Men i Jemen pågår ett komplicerat krig utan vinnare som Trump bör hålla sig utanför, skriver Patrick Cockburn i en analys.

Trump-administrationens första stora kursändring i Mellanöstern är att trappa upp den amerikanska inblandningen i inbördeskriget i Jemen. Det sönderbombade landet sägs vara platsen där USA ska konfrontera och trycka tillbaka Irans inflytande i hela regionen.

För att uppnå detta ändamål ökar USA det militära stödet till Saudiarabien, Förenade arabemiraten och lokala jemenitiska allierade som försöker bekämpa Houthiserna – den militanta shia-rörelse som har ett starkt fäste i norra Jemen.

Det finns inga tecken på att de saudiledde flygbombningarna, som har pågått i två år, kommer att bryta det militära dödläget. Det enda Saudiarabiens inblandning hittills har lett till är att orsaka en svältkatastrof.

Houthi-rebellerna kämpar sedan 2004 för ökat självstyre i nordvästra Jemen.

”Sju miljoner jemeniter hotas av svält” sa Jamie McGoldrick, FN:s humanitära koordinator för Jemen, i ett vädjande om ökat bistånd i förra veckan.

Men samtidigt som FN varnar för en akut svältkatastrof ger USA:s utrikesdepartement tillstånd till förnyade leveranser av precisionstyrd ammunition till Saudiarabien. Leveranserna stoppades av president Obama i höstas efter att Saudiarabien bombat en begraving i huvudstaden Sanaa vilket skördade över 100 människoliv. Ända sedan Saudiarabien började sin bombningskampanj i mars 2015 har USA tankat deras flygplan och haft rådgivare i saudier-nas ledningscentral. Allt som krävdes för att vapenförsäljningen skulle återupptas var ett godkännande från Vita huset.

En bisarr aspekt av Trumps beslut att gå på offensiven mot Iran i Jemen är att iranierna bistår med ytterst lite finansiellt eller militärt stöd till Houthimilisen. Saudiarabiens propaganda, som ofta ger eko i internationella medier, vill få det att framstå som att Houthierna är ”Iran-stödda”, men i själva verket är Jemen nästan helt isolerat från omvärlden till följd av Saudiarabiens mark-, luft- och sjöstyrkor.

Även matimport, som jemeniterna är helt beroende av, försvåras alltmer av den halvt sönderbombade hamnen Hodeida på Jemens västkust.

De återupptagna vapenleveranserna är inte det första tecknet på att Trump-administrationen ser Jemen som en bra plats för att lansera en mer högaktig strategi i regionen. Den 29 januari, bara dagar efter att Trump hade tillträtt, skickades 30 marin-soldater med uppbackning av helikoptrar till den avlägsna byn al-Ghayil i södra Jemen. Målet med operationen var under-rättelseinsamling, enligt försvarshögkvarteret Pentagon, men det kan mycket väl ha varit ett försök att döda eller fånga Qassim al-Rimi, ledare för al-Qaida på den arabiska halvön.

Oavsett målet med attacken så förvandlades den snabbt till ett blodigt fiasko med så många som 29 civila offer så väl som en stupad amerikansk soldat, vid namn William Owens.

Pentagons förklaring av händelseförloppet påminner mycket om liknande bortförklaringar av civila offer under det senaste halva seklets krigföring i bland annat Vietnam, Afghanistan och Irak. Militärledningen erkände att ”fyra till tolv” civila kan ha omkommit i räden, men att deras ”uttömmande översyn av operationen” inte visar på något felaktigt agerande.

Trump-administrationen bortförklarade behovet av en utförlig undersökning med att det skulle vara en skymf mot den stupade soldaten. Detta kritiserades dock av den stupade soldatens far, Bill Owens, som menade att regeringen var skyldig hans son en utredning. ”Göm er inte bakom min sons död för att hindra en utredning”, säger han i ett uttalande.

Än så länge har USA lyckats undvika en officiell utredning av förödelsten i denna avlägsna jemenitiska by och de räknade säkert med att ingen oberoende journalist skulle genomföra den farliga resan till platsen. Men ett fördjupande på plats-reportage som gjorts av journalisten Iona Craig för grävsajten The Intercept motbevisar det officiella händelseförloppet av vilket ytterst lite verkar vara sant.

Craig återger vittnesmål från överlevande bybor som säger att de amerikanska styrkorna besköt när de närmade sig byn. ”Attackhelikoptrarna sattes då in och bombade byn i vad som ser ut att ha varit vild panik. Ett dussintal byggnader, inklusive de enkla hus där familjer låg och sov, bombades och fler än 120 getter, får och åsnor dödades. Minst sex kvinnor och tio barn dödades i massakern”, skriver hon.

Trump-administrationen säger att operationen var ”mycket framgångsrik” och att de attackerat en befästning – men det fanns ingen befästning i byn. Trump hävdade att en ”stor mängd viktigt underrättelsematerial” hade beslagtogs och Pentagon släppte videomaterial som ska ha hittats på plats. Senare tvingades de dock erkänna att de haft videomaterialet i tio år och att det inte innehöll något nytt.

Ironiskt nog tillhörde de bybor som gjorde motstånd mot de amerikanska soldaterna de lokala styrkor som kämpar emot Houthierna. De trodde att de var under attack från rebellerna och det var först när de såg de attackerande styrkornas lasersikten som de insåg att de stred mot amerikaner.

Donald Trumps första antiterror-operation var ett misslyckande för USA och en ännu värre katastrof för de jemenitiska bybor som dödades, skadades, gjordes hemlösa och fick sin boskap – som de förlitar sig på för överlevnad – utplånad.

När John McCain, ordförande för senatens försvarskommitté, påpekade att räden var ett misslyckande blev han dock snabbt tillrättavisad av Trump som sa att Owens ”hade dött i en lyckad operation” och att ifrågasätta resultatet bara syftade till att ”uppmuntra fienden”.

Internationell media tenderar att fokusera på kriget i Syrien och Irak, men i de länderna följer Trump och Pentagon till stora delar Obamas linje. Det är i Jemen som en ny strategi börjar ta form. Konflikten i Jemen kan utvecklas till ytterligare ett krig, efter Afghanistan och Irak, som USA kan komma att önska att de aldrig gett sig in i.

Fakta: Kriget i Jemen

- Jemen ligger på det sydvästra hörnet av den arabiska halvön, är något större till ytan än Sverige och har omkring 27 miljoner invånare. Det är Mellanösterns fattigaste land.
- Konflikten mellan de shiamuslimska och Iran-allierade Houthierna och den jemenitiska regeringen har pågått sedan år 2004. Houthierna strävar efter ökat självbestämmande i landets nordvästra delar och menar att de diskrimineras av centralregeringen.
- Till följd av de folkliga protesterna under arabiska våren 2011 tvingades president Ali Abdullah Saleh avgå. Saleh hade styrt landet sedan 1990, det år då Jemen bildades genom en förening av Nord- och Sydjemen.
- I september 2014 tog Houthierna kontroll över huvudstaden Sanaa med stöd av

expresidenten Saleh. Saudiarabien, som stöder den nuvarande presidenten Abd Rabu Mansur Hadi, leder en koalition av länder som med stöd av Frankrike, USA och Storbritannien inledde ett flygkrig mot Houthiserna våren 2015.

- Konflikten förvärras av att såväl al-Qaida som IS har en stark närvaro i landet och ligger bakom flera självmordsattacker.
- Över 10 000 personer har dödats och nära 40 000 har skadats i konflikten. Enligt FN ansvarar den saudiledda koalitionens för omkring två tredjedelar av dessa offer. Båda sidor anklagas för krigsbrott.
- FN har vid flera tillfällen slagit larm om den humanitära situationen. Över sju miljoner jemeniter hotas av svält och en halv miljon barn är allvarligt undernärda. Enligt Unicef dör ett barn var tionde minut.

Källa: *Amnesty Press, FN, Wikipedia*

Artikeln publiceras i samarbete med *The Independent* och är översatt av Martin Holmquist.

Internationalen

Det finns fortfarande hopp i mörkret.

Hassina Mechäi

Internationalen 24/3 2017

Intervju med Gilbert Achcar

Hur förklarar du att synen på arabvärlden först var pessimistisk uttryckt i idén att regionen var immun mot allt vad demokrati heter på grund av sin kultur. Sedan var det kanske en naiv optimism som rådde under den arabiska våren. För att till slut bli pessimistisk med den vinter för att inte säga istid som råder just nu?

– Dessa svängningar i stämningen förklaras till att börja med av en underskattning av de utmaningar som den så kallade den arabiska våren ställdes inför 2011. Euforin orsakades av att man uppfattade rörelsen som en enkel demokratisk övergång som kunde regleras av en ny Konstitution och fria val. I de tre länder där fria val hölls 2001-2012, Tunisien, Egypten och Libyen, var det ingen lösning. Därför att problemen är mycket djupare och berör hela det sociala och ekonomiska systemet.

Samtidigt underskattades de svårigheter som en nödvändig socio-ekonomisk förändring innebär, vilken är mycket radikalare än en enkel konstitutionell förändring.

Det som startade 2011 var inte en ”vår” om man inte ser våren som en första säsong i en lång succession av årstider. År 2011 startade en utdragen revolutionär process som kan vara i årtal, ja i decennier. En regional stabilisering kan bara uppnås via en grundlig omvälvning av den sociala och politiska ordningen. Annars står vi inför alternerande faser av revolution och kontrarevolution som sett till vad som står på spel inte kan bli annat än mycket våldsamma. Som historisk jämförelse var Frankrike ännu sex år efter revolutionen 1789 ett djupt sargat land.

Den arabiska världen upplever en kontrarevolutionär fas sedan chockvågorna från 2011 briserat mot den syriska regimen som var källan till omsvängningen 2013 tack vare stödet från Teheran. Iran ingrep massivt på den syriska regimens sida via sina regionala allierade (Hezbollah och irakiska shiamiliser) vilket räddade regimen och tillät den att gå till mot-offensiv efter att ha varit nära nederlaget. Det blev signalen till en ny fas. Den revolutionära fasen 2001-2012 övergick i en kontrarevolutionär fas från och med 2013. Statskuppen i Egypten den 3 juli under general al-Sisi följdes av inbördeskrigen i Libyen och Jemen. Det är en kontrarevolutionär fas som bara är en etapp i en långt utdragen process. Liksom euforin 2011 var närsynt är den nuvarande totala pessimismen av impressionistisk karaktär. Den explosiva potentialen från 2011 är intakt eftersom inget har reglerats. De sociala och ekonomiska problemen som var de verkliga orsakerna till resningen 2011, mer än de politiska frågorna, fortsätter bara att förvärras. Vi kommer oundvikligen att uppleva nya explosioner i regionen, kanske nya ”vårar” får vi hoppas.

Vilken skillnad drar du mellan den så kallade arabiska våren och de europeiska ”orange” revolutionerna,

– Vad som skedde i östra Europa var en radikal förvandling av de sociala, ekonomiska och politiska strukturerna. Det är en liknande omvälvning som behövs i arabvärlden. Den avgörande skillnaden är dock att i östra Europa var statsbildningarna historiska undantag, stater som dominerades av byråkrater och inte av ägande klasser. Byråkraterna har inte samma intresse som en ägande klass att med alla medel försvara det byråkratiska systemet. De kan hoppas platsa i ett nytt system, vilket många av dem lyckades med. Det var därför som dessa europeiska diktaturer som ansågs omöjliga att störta föll samman som korthus.

I arabvärldens monarkier och så kallade republiker äger de härskande familjerna en stor del av ekonomin och ser staten som deras privata egendom. Den repressiva apparaten är därför uppbyggd som ett skyddsvärn för den härskande familjen.

Du visar att det pågår ett triangeldrama mellan ett revolutionärt läger och två kontrarevolutionära läger, det islamistiska och försvararna av de gamla regimerna. Men gäller det också Tunisien?

– Bland de sex länder som upplevde folkresningar 2011, råder i Tunisien de bästa politiska förhållanden i meningen att de demokratiska erövringarna ännu är bevarade. I Tunisien har de två kontrarevolutionära polerna föredragit att alliera sig i stället för att kriga inbördes som i andra länder.

Det är inte tack vare Ennahda (tunisiska muslimska brödrskapet) eller Nidaa Tounes (skapad

av den gamla regimens anhängare), utan främst tack vare de fackliga organisationerna, den tunisiska arbetarrörelsen, som för övrigt fick Nobels fredspris 2015 för sin framstående roll landets demokratiska utveckling. Det är på den punkten som Tunisien utgör undantaget i arabvärlden. Det är enda landet där det finns en stark och oberoende facklig rörelse.

I Tunisien har vi nu en ohelig allians mellan den gamla regimens nobless och Ennahda. En revolution av ungdomen har lett till en president mer än 90 år gammal med uppgift att garantera statens (Bourguibas republik) kontinuitet. Det var säkerligen inte vad ungdomen strävade efter 2011. Den tunisiska ungdomens politiska frustration samt en massiv ungdomsarbetslöshet förklarar också varför landet försett Daesh med flest rekryter sett i proportion till folkmängd.

Du har mycket hårda ord över Barack Obamas politik i Syrien. Kunde han ha agerat annorlunda?

– Barack Obama har en betydande del i ansvaret för den syriska tragedin. Det finns två typer av ansvar för förödelse i ett land. Att vara direkt ansvarig som Bushs administration i Irak, eller ett ansvar som består i att låta förödelser ske som Obama gjort i Syrien. Jag kallar det att vägra nödhjälp till ett folk i fara. Barack Obama vägrade att stödja den syriska oppositionen när ännu sekulära och demokratiska krafter spelade en viktig roll. Han inte bara vägrade att beväpna den syriska oppositionen utan la också in sitt veto mot att hans allierade i regionen levererade luftvärn till oppositionen. CIA kontrollerade gränsen mot Turkiet och Jordanien för att hindra leveranser av den typen av vapen. Så lämnades oppositionen utan skydd mot regimen Assads flygvapen, som har raserat landet och massakrerat befolkningen, inklusive med ”tunnbomber” som släppts av helikoptrar över civila bostadsområden.

Genom att delegera till gulfmonarkierna finansieringen, förvaltningen och beväpningen av den syriska oppositionen har Obama låtit en situation uppstå där vi sett hur jihadistgrupper gradvis dominerat den väpnade syriska oppositionen. Därför att det är de som finansiellt prioriterats av oljemonarkierna. Europa har å sin sida visat sin maktlöshet genom att sitta med armarna i kors. Frankrike visade exempelvis med ord åtminstone det mest energiska stödet till oppositionen i Syrien. Men det var ett stöd som inte konkretiserades på plats. Europa följde som vanligt USA utan att kunna utveckla en egen politik. Europa borde gjort vad USA vägrade göra eftersom Europa är mest direkt berört av konsekvenserna när det gäller flyktingkrisen och terrorismen.

Sitter inte Donald Trump fast i en motsägelse? Vad gäller Syrien verkar han stödja Ryssland samtidigt som han kritiserar Iran skarpt. Iran är samtidigt Rysslands allierad. Hur ska han ta sig ur den motsättningen?

– För mig verkar det som att motsägelsen egentligen finns på rysk sida. Donald Trump och Vladimir Putin är båda islamofober och delar synen på världen i en civilisationernas chock. Motsättningen finns i det faktum att Ryssland är allierad med Iran i Syrien, med fundamentalister som libanesiska Hezbollah och irakiska shiamiliser. Det visar att talet om den syriska regimen som ett värn mot fundamentalismen är en rökridda, eftersom det är Hezbollah och dess anhang som kontrollerar situationen på marken på regeringssidan.

Man kan vänta sig att Trumps nya administration ställer som villkor för en spektakulär förbättring av de rysk-amerikanska relationerna som Trump utlovat att Ryssland i praktiken bildar front mot Iran tillsammans med USA. Vilket i sin tur skulle leda till en ny sammansättning av allianserna på marken i Syrien med målet att sparka ut de trupper som Teheran har på plats. Det är en logisk förutsägelse, utan hänsyn till Donald Trumps oförutsägbarhet.

Du har sagt ”att om en demokratisk erfarenhet kan bli dominerande i Syrien skulle det utgöra en mycket större utmaning av den regionala ordningen under USA:s dominans än allt vad den så kallade Islamska Staten kan representera”. Vad menar du med det?

– För Saudiarabien är IS militärt besvärande, men utan att på något sätt vara en alternativ modell. Deras ideologiska inspiration är densamma, nämligen den mest reaktionära tolkningen av islam, vanligtvis kallad ”wahhabism”. Däremot vore en verkligt demokratisk revolution ett mycket större hot mot de saudiska ledarna. Det är anledningen till att vi kunnat observera ett outtalat närmande mellan regimen Assad och gulfmonarkierna för att dränka den syriska revolutionen i den mest fundamentalistiska versionen av islam.

Under folkresningens första månader lät Bachar al-Assad frige jihadisterna för att de skulle agera i den syriska oppositionen. Å sin sida gjorde monarkierna allt för att favorisera framkomsten av fundamentalistiska grupper i oppositionen.

Vad gäller Egypten är frågan varför general al-Sisi åtnjuter en så mild behandling i väst trots den omfattande repressionen efter hans maktövertagande? Föredrar man på nytt en stark makt framför kaos?

– Vem som än föredrar en stark makt framför kaos förstår inte att det är diktaturen som leder direkt till kaoset. Det är elementärt. Det har vi sett i både Syrien och Libyen, två av de värsta diktaturerna i arabvärlden. Sedan det kalla kriget har väst privilegierat banden med despotiska regimer i arabvärlden. Under 2011 verkade trots allt regeringarna i väst att uttrycka stöd till de demokratiska rörelserna i regionen. Men det normala kom tillbaka i galopp. Man nöjer sig på nytt att ha med diktaturer att göra.

Var finns hoppet att undvika att arabvärlden alltid sitter i kläm mellan militären och jihadisterna?

– Jag gör skillnad mellan optimism och hopp. I dag finns det tyvärr ingen anledning till optimism. Men att hoppas är tillåtet så länge som möjligheten till befrielse som visades 2011 finns kvar bland den generation som upplevt den fantastiska arabiska våren och som kan bli ett alternativ till de två kontrarevolutionära polerna som de gamla regimerna och jihadisterna utgör.

Till och med för ett land som Syrien. Vi måste glädja oss åt att en stor del av den ungdom som gjorde uppror 2011 finns i exil. Det hjälpte dem att överleva och bevara en potential för en politisk förändring. Det blir inte lätt men ändå inte omöjligt. Speciellt om vi inte glömmer att vi befinner oss bara i början av en lång historisk färd.

Översättning från franska Benny Åsman
Intervjun ursprungligen i *Point Afrique* 3 mars 2017

Se även:

Peter Widén: [Kritiska synpunkter på Gilbert Achcar och Syrienfrågan](#)

Ny tid

Har Turkiet stött Islamiska Staten?

Peter Lodenius

Ny tid 17/2 2017

Det råder en rätt allmän uppfattning om att Turkiet under **Recep Tayyip Erdoğan**s ledning stött framväxten av Islamiska Staten (IS) i Syrien. Men bara en gång har man fått konkret belegg för denna uppfattning, det var när några långträdare stoppades på väg till Syrien med vapen dolda i lasten. När tidningen *Cumhuriyet* rapporterade detta reagerade Erdoğan oerhört starkt och krävde att tidningens chefredaktör **Can Dündar** skulle bestraffas med flera hundra års fängelse för landsförräderi.

Men nu finns det en ingående redogörelse för detta samarbete. Bakom dessa avslöjanden står **Ahmet Sait Yayla**, tidigare chef för turkiska polisens antiterrorismverksamhet, numera akademiker i USA. Han borde alltså veta vad han talar om, men Turkiet har som känt gått in i

postsannings-åldern tidigare än de flesta andra länder. Inte heller en polischef behöver vara pålitlig. I det här fallet är det ändå den välrenommerade brittiske undersökande journalisten **Nafeez Ahmed**, specialist på underrättelseverksamhet, som intervjuat Yayla och kollat hans uppgifter. De är därför värda att tas på allvar.

Yayla hade bakom sig en lång karriär inom den turkiska polisen, bland annat i gränsstaden Sanliurfa, innan han 2010 blev chef för rikspolisens avdelning för kontraterrorism. Men han studerade också sociologi, doktorerade och blev professor i Istanbul. När klimatet i den akademiska världen blev allt hårdare efter kuppöversöket i juli 2016 tog han sin tillflykt till USA och kom snabbt in i den akademiska världen där. Han blev biträdande professor i kriminologi och leder tillsammans med psykologen **Anne Speckhard** ett projekt kring IS som inriktar sig på avhoppare från organisationen. Kombinationen psykolog-polis verkar lyckosam. De två har tillsammans skrivit en rad intressanta artiklar om terrorism. Det är väl de som fångat Ahmeds uppmärksamhet, men på köpet har vi fått viktiga uppgifter om turkisk politisk närhistoria.

Hizbollah: islamistisk väpnad kamp

Enligt Yayla har Erdoğan och AKP-regeringens samröre med islamistiska rörelser inletts i kampen mot den kurdiska PKK-gerillan i sydöstra Turkiet. Redan på 1980-talet hade den sunni-islamistiska kurdiska organisationen Hizbollah (utan anknytning till shiitiska Hezbollah i Libanon) skapats både för att kämpa mot PKK och för att medverka i kampen för en islamisk stat i Turkiet.

Hizbollah inledde snart en mordkampanj i kurdområdets städer mot personer misstänkta för PKK-sympatier (på landsbygden sköttes en liknande kampanj av gendarmeriet och byvakter avlönade av regeringen). Det var ingenting spontant, utan vanligen var det unga män som gick parvis omkring på gatorna och sköt ner människor som de misstänkte att var PKK-sympatisörer. Förövarna var ofta mycket unga, från mycket fattiga familjer.

Journalister som rapporterade för mycket om detta krig sköts också ihjäl, bland dem en reporter från *Özgür Gündem*. Också i dag har en journalist från den tidningen befunnit sig ”på de anklagades bänk”, men bara som fångslad – metoderna har blivit mjukare. Det är nyttigt att påminnas om att förtrycket i Turkiet förekom också före den nuvarande regimen.

Människorättsorganisationen Human Rights Watch (HRW) krävde redan 1992 en undersökning av relationerna mellan Hizbollah och säkerhetsstyrkorna. Något svar fick HRW förstås inte. Åren 1992-95 dödades fortfarande över tusen personer i detta gatukrig.

Men så gick Hizbollah för långt och mördade kurdiska affärsmän i Istanbul. Polisen började agera mot rörelsen och fann många mordoffer i massgravar också kring Istanbul. Hizbollah måste gå under jorden.

År 2012 bildades så partiet Huda-Par, som driver Hizbollahs linje inom politiken. Följande år mötte partiets ordförande AKP-ledaren Erdoğan för att diskutera en valallians mellan partierna i sydöstra Turkiet.

En av Hizbollahs stiftande medlemmar var **Haci Bayancuk**. Hans son **Halis Bayancuk** har varit ledare för al-Qaidas avdelning i Turkiet och är nu emir (andlig ledare) för IS i Turkiet under krigarnamnet **Abu Hanzala**. Polisen har konstaterat samarbete mellan Hizbollah och al-Qaida på högsta nivå. Erdoğan gav enligt Yayla år 2015 order om att Halis Bayancuk skulle få polisbeskydd dygnet runt.

IHH: bistånd, också med vapen

En annan kanal mellan Turkiets ledning och de islamistiska rörelserna har varit biståndsorganisationen IHH, för omvärlden bekant från konflikten kring fartyget Mavi Marmara, som IHH år 2010 sände som flaggskepp i en konvoj med förnödenheter för att bryta

blockaden av Gaza. Konvojen angreps av israeliska soldater, som dödade nio turkar på Mavi Marmara. Palestinska Hamas i Gaza har under åren varit en viktig samarbetspartner för IHH, som sänt materiellt bistånd till området. Yayla kommenterar:

”Erdoğan ville att människor skulle tro att han stödde Jerusalem och Gaza genom att tvinga detta fartyg till Gaza. Han väntade sig att bli en hjälte, men i stället dödades människor. Men Erdoğan utnyttjade situationen för att radikaliserar folk i Turkiet kring sig själv”.

IHH grundades redan 1995 och då handlade det mycket om stöd till muslimska bosnier i kampen mot serberna. Stödet var framför allt materiellt, men man har misstänkt att det i någon mån också var militärt, man förmedlade frivilliga och skaffade vapen.

IHH:s attityd till makten kom tydligt fram när den tjetjenske gerillaledaren **Sjamil Basajev**, som haft nära kontakter till al-Qaida, begravdes i Istanbul 2006. IHH:s ordförande **Bülent Yıldırım** var en av huvudtalarna och vände sig bland annat till den turkiska regeringen: ”Stöd inte dessa otrogna. Om ni går rakt fram är vi redo att följa er.” Han hyllade Basajev för att han ”inte gick in för kompromisser, utan strävade till självständighet och dog för Gud och sin sak.”

Redan tidigare hade polisundersökningar enligt Yayla bekräftat direkta kontakter mellan IHH och al-Qaida. IHH skolade folk för stridsoperationer i Tjetjenien, Bosnien och Afghanistan. Vapen levererades till grupper kring **Osama bin Laden**.

Staten: TIKA och MIT

IHH hade tidigt blivit en huvudpartner för den turkiska byrån för internationellt samarbete (TIKA) i förmedlingen av humanitärt bistånd i utlandet. TIKA är aktivt i de turkiska staterna i Centralasien och i Afrika men också i andra muslimska länder. Chef för TIKA var under åren 2003-07 **Hakan Fidan**, en tidigare underofficer som 2007 blev en av premiärministerns närmaste medarbetare. Sedan 2010 har han varit chef för den turkiska underrättelsetjänsten MIT.

Redan på 1990-talet dök dock Fidans namn upp i en utredning av en mordserie – Yayla verkade då som polisofficer i Ankara. Flera vänsterintellektuella knutna till tidningen *Cumhuriyet* dödades då av bilbomber och exploderande paket. Till dem hörde **Ahmet Taner Kışlali**, journalisten **Uğur Mumcu** och kvinnorrättsaktivisten **Bahriye Ucok**. Bakom dåden stod enligt polisens utredningar en cell inom Hizbollah som bland annat omfattade Fidan och **Faruk Koca**, stiftande medlem av AKP, uppges Yayla.

Stöd till islamister i Syrien

Med hjälp av TIKA och IHH började AKP-regeringen år 2011-12 aktivt stöda den islamistiska oppositionen i Syrien. Idag vill president Erdoğan inte höra talas om islam i samband med terrorism. När han mötte tyska förbundskanslern Angela Merkel i februari förklarade han att man inte får tala om islamistisk terrorism: ”Ordet islam betyder fred. Om man talar om islam och fred i samma sammanhang, i anslutning till IS, stör det muslimerna. Som muslimsk president kan jag inte acceptera det.”

Kommentaren är förstås skenhelig, eftersom Turkiet fortfarande stöder islamistiska grupper i Syrien och i tiden stödde också IS, även om detta skedde i största hemlighet.

Yayla har beskrivit hur terrorismpolisen undersökte IHH:s relationer till al-Qaida genom räder i Gazientep, Van, Klis, Istanbul, Adana och Kayseri, som visade att IHH levererat vapen till al-Qaida och IS i Syrien. Som polischef i Ankara hade Yayla informerat Erdoğan om resultaten av polisens operation. Erdoğan och hans ministrar hade ändå fördömt den. IHH skötte dock enligt Yayla bara en mindre del av trafiken:

”De övriga operationerna genomfördes direkt av MIT. Vapen och sprängämnen transporterades av MIT öppet till Syrien, liksom krigare som flera gånger fördes dit i buss. Turkisk polis tog fast en del av dem.”

Han bevittnade också hur guvernören i gränsprovinsen Sanliurfa hade nära kontakter med rebelledare på den syriska sidan. Han ombads själv att se till att de hundratals sårade IS-kämpar som förts över gränsen för att få vård i Turkiet fick polisbkydd.

Regimen i Turkiet har också efter att IS börjat rikta angrepp mot Turkiet stött IS genom att köpa olja av IS. Varför? frågar Ahmed Yayla. Han svarar att Erdoğan vill upprätta en ny turkisk stat baserad på politisk islam, både salafism och shiism.

”För Erdoğan är politisk islam bara ett nyttigt redskap för att stärka anhängarbasen i Turkiet. Den är nu hans viktigaste redskap mot det inhemska motståndet mot hans styre – speciellt kurderna som kan spela en stor roll i kampen mot IS.”

Nu insisterar det officiella Turkiet på att få vara med om att lösa det problem – islamismen i Syrien – som man själva varit med om att skapa.